

Lappilaisen nykytaiteen avaus Pekingissä

Kuvataiteilija Seppo Öfverström käytti taiteilijoiden puheenvuoron Pekingissä maaliskuun 17. päivänä 2006 avatussa lappilaisen nykytaiteen näyttelyssä. Hän siteerasi kiinalaista runoilijaa: "Pisaroista kasvaa puro, purosta joki ja joesta valtameri". Pisaroista syntynyt laajeni Kiinan matkalla yhteisiin mielenmaisemiin ja toisen kulttuurin monenlaisiin kohtaamisiin.

■ Taideopiskelija poseeraa Irmeli Hulkon Toukokuu-maalauksen edessä.

LULLA KONTIO

Mervi Autti
PEKING

Pekingin Kansalliskirjastossa avattu lappilaisen nykytaiteen näyttely herätti laajaa valtakunnallista huomiota. Paikalla oli kolmen televisioaseman ja monien lehtien edustajia, ja lappilaiset saivat hetken aikaa paistatella odottamattoman huomion kohteena. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun pohjois-suomalainen taide ja kulttuuri esittäytyvät tässä laajuudessa Kiinassa, ja kiinnostus näyttelyssä olevia töitä kohtaan olikin vilpittöä ja väliin hämmästelevää.

Idean isän, Seppo Öfverströmin kokoaman POLAR 67° Northern Art -taiteilijaryhmän kutsui Kiinaan National Academy of Chinese Theatre Arts, kiinalaisen teatteritaiteen akatemian. Akatemian presidentti Du Changsheng avasi näyttelyn. Hän puhui intohimosta taiteeseen ja pohjoisen taiteen ainutlaatuisesta ilmaisuvoimasta. Esimerkiksi Irmeli Hulkon koloristiset ja suurikokoiset työt herättivät huomiota kuten myös hänen sukupuolensa: nainen ja isot teokset olivat ainakin yhdelle ihailijalle odottamaton yhtälö. Lappilaista ryhmää taas hämmästytti kiinalaisten tapa kuvauttaa itsensä taideteosten edessä, olivathan ne nähtävyyksiä.

Professori, kuvataiteilija Juhani Tuominen määrittelee lappilaisten näyttelyn modernistipainotteiseksi joitakin poik-

JUKKA SUVILEHTO

■ Lappilaiset Taivaallisen temppelin tuulissa.

keuksia kuten esim. valokuvia lukuun ottamatta, jotka edustavat enempi pohjoisen sidonasta kerrontaa. Näyttelyä leimaa myös käsitteellisyys ja leikkisyys ja toisaalta symbolien ulvatonkin käyttö.

Näyttelyn yhteydessä Lapin yliopiston edustajat luennaivat akatemian opiskelijoille pohjoisesta kulttuurihistoriasta ja pohjoisesta kirjallisuudesta sekä Lapin yliopiston kansainvälisestä toiminnasta. Lisäksi esitettiin historiallinen dokumenttielokuva lappilaisten naisten elämästä 1920-luvulla. Parhaimmillaan tieteen ja taiteen välinen yhteys toimi Pekingissä toinen toistaan tukevana tekijänä. Lappilaisten Kiina-kuvia on tarkoitus lähitulevaisuudessa esitellä myös Rovaniemellä.

Tradition rinnalla nykyisyys

Kiinalaisen vieraanvaraisuuden lisäksi emännät ja isännät huolehtivat oman kulttuurinsa, keisarinarajan historiallisten arteiden esittelemisestä lappilaisille. Ryhmä tutustui mm. Kiinan muuriin ja 1400-luvulla rakennettuun Kuolleitten kaupunkiin, jonka 9 999 huonetta ja salia oli rakentamassa yli 100 000 käsi-

työläistä ja yli 1000 000 työmiestä. Ainoa mikä lappilaisille Kuolleitten kaupungissa muistutti jostakin tutusta, oli raaka Sisä-Mongoliasta puhaltava tuuli. Sekään ei ollut ihan tavallinen vinkka vaan hiekkatuuli.

Vierailu Taivaallisen temppeliin ja sen puistoalueelle oli onneksi ennen puoltapäivää, sillä siellä ihmiset harjoittivat thaiharjoituksiaan ja kuorolauluaan sekä tekivät vesikalligrafiaa.

Erityisen viehättäviä olivat pallottelevat sulavaliikkeiset vanhat naiset, joiden mailoissa oli kuvattu yin ja yang, toisiaan täydentävät voimat. Viimeistään tuo näky sai todella kiinnostumaan kiinalaisen kulttuurin syvärakenteista.

Myös toisenlaiset vastakohtat – loistohotellien rinnalla jalkakäytävillä kaupustelevat vähemmistöryhmien edustajat – olivat näkyvissä rosoisessa Pekingin lähes 14 miljoonan ihmisen kaupungissa.

Tradition rinnalla kiinalainen nykytaide on elinvoimaista. Siinä kun Suomessa on Kaapelitehdas on Pekingissä vastaava tehdasalue, jonka 70 galleriassa on nähtävissä mm. karnevalistista suhtautumista Kiinan historiaan, sen poliittikkoihin ja Mao-kulttiin. Historian käsittely taiteen

keinoin kielii Kiinan avartumista ja sisäisestä vahvuudesta.

Kiinalaisia taiteilijoita Lappiin

Vuonna 2007 Lappiin on tarkoitus tulla kolmesta neljään kiinalaista taiteilijaa pitemmäksi ajaksi, noin kuukaudeksi työskentelemään.

Yksi taiteilijoista on herra Lee, jonka haave tulee silloin toteutumaan. Lapsena ollessaan hän näki Mihail Rommin ohjaaman elokuvan Lenin lokakuussa. Elokuvassa kerrotaan kuinka Lenin oli myös Suomessa. Pienelle pojalle avautui muutakin kuin Keskus-Valtio Kiina: Pieni-Suomi, joka kellotti pikkuruiseen kartan reunalla.

Poika etsi tietoa Suomesta ja löysi kuvia myyttisen kauniista luonnosta. Sitä, ja saasteetonta ilmaa hän ja muut taiteilijat haluavat nähdä ja kokea. Samoin hiljaisuutta, jota Pekingissä ei koskaan ole.

Hekin tulevat kohtaamaan lappilaisten taiteilijoiden tapaan myös vieraiden kulttuurin monimuotoisuutta ja stereotyyppien purkaantumista. Kiina on paljon muutakin kuin ympäristöongelma, yhden lapsen politiikka ja halpatyövoimaa.

Kirjat

Johanna Venho, Yhtä juhlaa. WSOY.

Jokapäiväistä juhlaa

Johanna Venhon (s. 1971) kolmannessa runokirjassa ääneen pääsee monisärmäinen, iättömän ajankohtainen naispuhujia. Naiseuden ja äitiyden teemoja käsitellään runoissa vakavan keveästi, yksitotisuuteen sortumatta. Yhtä juhlaa -kokoelmaa yhdistää myyttistä ja ikaikaista arkiseen tavalla, joka luo nykyi-

kaan vinoa, ironistakin valoa. Runojen näyttämönä toimii jokapäiväinen elämä kotitöiden, velvollisuuksineen ja pakahduttavan suurine onnen hetkineen. Kokoelmaa sitoo kysymys, joka askarruttaa varmasti kaikkia perheenäitejä: kuinka säilyttää luovuus ja oma liikkumattila silloin, kun elämää ohjaavat muiden tarpeet ja halut? "Aamu valahtaa ylle kuin morsiuspuku:/ vaativana, opittuna./ Sileänä kuin kananmuna./ Ei ole minun, ei ole minun," parahtaa runon minä kokoelman aloitusrunossa.

Kokoelmasta piirtyy esiin yhdenlainen selviytymistarina: naisen matka manalaan ja takaisin. Oman tilan puolesta taistelevien käy työstä, onhan siinä vaakalaudalla minuuden säilyminen. Aseiksi saavat kelvata huumori ja leikki. "Kaikki on nyt toisin, kerta kaikkiaan: ei rakastuta/ päätä pahkaa, ei tehdä äkilähtöjä,/ ankkuri on pohjassa ja päivät niin painavia/ ettei ole varaa enää olla vakava," Venho kirjoittaa.

Runojen puhuja etsii omaa aikaa ja tilaa paitsi kotoaan ja kirjoituksestaan, myös ulkoa, erityisesti metsästä. Yhdellä hiihtoret-kistään hän oivaltaa, että Odysseuksen sijaan äidiksi tullut Penelope olikin se, joka ehti ensin manalaan. Runon mukaan syntynyt nainen tekee sankarimatkan, joka on samalla hyyppäntuntemattomaan, todellinen ihme.

Venho yhdistää väkevässä runoissaan myyttistä aineistoa tutuihin, jaettavaan oleviin kokemuksiin ja havaintoihin. Tekniikka antaa uutta paitsi lukemattomia kertoja toistettuihin kertomuksiin, myös siihen miten katsomme "tavallista" elämäämme. Lisäksi Venholla on itsevarmuutta kokeilla riimittelyä, joka yllättäen entisestään korostaa runojen ironista terävyyttä.

POLAR 67° Northern Art

■ Taidemaalari taidegraafikko Irmeli Hulko, taidemaalari Pertti Lohiniva, kuvanveistäjä Sauli Miettunen, taidegraafikko Lauri Rankka, kuvataiteilija Iria Ciekca Schmidt, valokuvaja Jukka Suvilehto, taidemaalari Juhani Tuominen, taidemaalari Pekka Vesterinen, kuvataiteilija Seppo Öfverström.

■ Mukana Kiinassa myös: Kemin kaupungin kulttuuri- ja museotoimen johtaja Unto Käyhkö

■ Lapin yliopisto: professori Aini Linjakumpu, professori Marja Tuominen, tutkija Riitta Kontio, tutkija Mervi Autti.

■ Tukijat: Näyttelyvaihtokeskus FRAME, Opetusministeriö, Suomen Kulttuurirahasto, Valtion taidetoimikunta, Lapin yliopisto, Kiinan kulttuuriministeriön taide- ja viestintätoimet, Pekingin kulttuuritoimi, Suomi-Kiina -seura, Kiinan kansalliskirjasto, Pekingin Meizhong-Lihua kulttuuri- ja viestintäyhdistys.

■ <http://www.kemi.fi/taidemuseo/polarnorthernart/>